

TEFSİRLERDE İSRAİLİYYAT KONUSUNA ELEŞTİREL BİR YAKLAŞIM

Atilla YARGICI*

Özet

İsrailiyyat ilk bakışta Yahudi kaynaklarda geçen ve tefsir kitaplarına giren bilgileri ifade ediyor görünse de, bu kavram, Yahudi, Hıristiyan ve daha başka İslam dışı kaynaklardan aktarılan bilgileri kapsamaktadır. Kur'an'da kısa olarak anlatılan peygamber kıssalarını öğrenme merakı, israiliyyat bilgileri sahip olan ehl-i kitap ulemasına soru sorulmasına sebep olmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar zamanla tefsir kitaplarına girmiştir. Kıssacılar ve vaizler konuşmalarında âyetlerden çok bu kıssaları anlatmaya başlamış, bu da Kur'an'ın özünden uzaklaşmaya yol açmıştır. Bu yüzden israilî bilgilerde dolu olan klasik tefsir kitaplarını tercüme etmek yerine, yeni tefsir çalışmaları yapılmalı, israilî bilgilere iltifat edilmemelidir.

Anahtar Kelimeler: İsrailiyyat, Yahudi Kaynakları, Hıristiyan Kaynakları, peygamber kıssaları, Ehl-i Kitap, Abdullah b. Selam, Ka'bu'l-Ahbar, Tefsir Kitapları.

Critical approach to israiliyyat in the Tafsirs

Abstract

Not only does israiliyyat indicate knowledge received from Jewish source, but also does it indicate knowledge received from Christian and onher non-islamic sources. Stories of the prophets narrated in the Qur'an is very short. So some people was asking scholars of the People of The Book like Abd Allah b. Salam, Kab al Ahbar about those stories. The answers given by those scholars, later entered books of tafsir. İslam preachers and narrators was narrating those stories received from jewish and christian sources. Muslims listened to those

* Yard. Doç. Dr., Harran Ün. Fen-Ed. Fak. Öğr. Üyesi

stories rather than Qur'an and went away from essence of Qur'an. Because of that, instead of translating classic tafsirs which is filled with israiliyat, new tafsirs should be written.

Key Words: İsrailiyat, jewish sources, christian sources, stories of prophets, The People of The Book, Ab Allah b. Salam, Ka'b. al Ahbar, books of tafsirs.

A. İsrailiyatın Anlam Çerçevesi

İsrailiyat, israiliye kelimesinin çoğuludur. Kelime İsrailî bir kaynaktan aktarılan kıssa veya hadise mânâsıdır.¹ Benî İsrâile nisbeten bu şekilde kullanılmaktadır. İsrail, Hz. Yakup Peygamberin ismidir. Yakup peygamber ise Kur'an'da zikredilen meşhur on iki Yahudi boyunun (esbât) atasıdır.² Buna göre Benî İsrail, Yakup oğulları ve ondan türeyen nesil anlamına gelmektedir.³ Benî İsrail ifadesi Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde yer almaktadır.⁴ İsrail kelimesi İbranicede "Abdullah" yani, "Allah'ın kulu" mânâsına gelmektedir.⁵

İsrailiyat ilk bakışta Yahudi kaynaklarında geçen ve tefsir kitaplarına giren bilgileri ifade ediyor görünse de bu kavram Yahudi, Hıristiyan veya daha başka İslam dışı dinlerin kaynaklarından aktarılan bilgileri içine almaktadır.⁶ Ancak daha çok Yahudi ve Hıristiyan kaynaklardan nakledilen bilgilere denmektedir.⁷ İsrailiyatın içinde yer alan Yahudi kaynakları arasında Tevrat vardır ki, Yahudi kültürü birinci derecede bu kitaba dayanmaktadır. Tevrat'la ilgili birçok ayet-i kerimenin yer aldığı Kur'an-ı Kerim'de, onun bir hidayet ve bir nur olarak

1 Es-Sabbağ, Muhammed b. Lutfi, Buhus Fî Usulî't-Tefsîr, el-Mektebû'l-İslâmî, Beyrut, 1988,s.147.;Brinner, W.M, "İsra'iliyyat", Encyclopedia Of Arabic Literature, London,1980. el Müşeynî, Mustafa İbrahim, Medresetü't-Tefsir, f'l-Endülüs, Müssetü'r-Risale, Beyrut,1986, 529. Ayrıca İsrailiyatla ilgili bkz: Vajda, G, "İsrailiyat", The Encyclopaedia of İslam, Leiden, 1978,IV, .211,212. Hamidullah, Muhammed, "İslâmî ilimlerde İsrailiyat Yahud Gayr-i İslâmî Menşeli Rivâyetler",(trc. Dr. İbrahim Canan), İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi, Ankara, 1977, sayı 2, s.295-319.

2 Bakara, 136, 140;Al-i İmran, 2/84.

3 Ebu Şuhbe, Muhammed . b. Muhammed, el-İsrailiyat Ve'l-Mevzuât fî kütübî't-Tefsir , Kahire, tarihsiz, s.12.

4 Maide, 5/78;el-İsra,17/4;en-Neml, 27/76.

5 Doç. Dr. Abdullah, Aydemir, Tefsirde İsrailiyat, Beyan yayınları, İstanbul, 1992, s.29.

6 Ez-Zehabî, Muhammed Hüseyin, el-İsrailiyat fî't-Tefsir ve'l-Hadis, y.y. 1986, s.13; Newbey, Gordon D, "Tafsir İsra'liyat", Journal of the American Academy of Religion, December, 1980.

7 el Meşeynî, Mustafa İbrahim, Medresetü't-Tefsir f'l-Endülüs, Müssetü'r-Risale, Beyrut, 1986,s.529.el 'Ak, Halid Abdurrahman; Usulu't-Tefsir ve Kavâiduh, Dımaşk, tarihsiz, s.261.

indirildiği¹, Kur'an-ı Kerim'in Tevrat'ı tasdik edici olarak nazil olduğu² bildirilmektedir. Ayrıca ayetlerde Tevratın "kitab ve furkan" olduğu zikredilir³. Elbette ki bu ayet-i kerimelerde tahrif edilmemiş Tevrat'tan bahsedilmektedir. Çünkü daha sonra Tevratın Yahudiler tarafından tahrife maruz bırakıldığı yine Kur'an'ın bize sunduğu bilgiler arasındadır Bir ayette Yahudilerden bir zümre diye isimlendirilen hahamların Tevratı işittikleri, iyice anladıktan sonra onu tahrif ettikleri⁴ bildirilirken, bir başka ayette, yine bazı kimselerin Tevratı elleriyle yazdıkları ve bu yazdıklarını da para karşılığında satmak için "Bu Allah katındandır" dedikleri⁵ ifade edilir. Ayrıca Yahudilerden bazılarının sözcüklerin koyulduğu yerleri değiştirdikleri⁶ haber verilir. Zebur'da da Hz. Musa'dan sonra gelen peygamberlerden bahsedilmekte, bu yüzden Zebur'a da Tevrat denilmektedir.⁷ Bütün bunlarla birlikte, Yahudilerin yazılmış Tevrat'ının yanında, "şifahî Tevrat" olarak isimlendirilen "Talmut"ları da mevcuttur. Bunda dinî ve ahlakî kurallar, öğütler, şerhler, tefsirler, öğretiler yer almaktadır. Talmud uzun zaman şifahî olarak talim edilmiş, nesilden nesile bu şekilde aktarılmıştır. Ancak Talmut'taki ders ve konular arttıkça ezberlenmesi zorlaşmaya başlamıştır. Zamanla unutulmasından ve kaybolmasından korkularak hahamlar tarafından tedvin edilmiş, Hz. Musa'nın sünneti olarak kabul edilmiştir⁸. Bunun yanında israiliyyat içinde yer alan Hıristiyan kaynakları arasında İncil ve onun tefsirleri, şerhleri bulunmaktadır.⁹

Yahudilik, Hıristiyanlık veya diğer dinlere ait olup da İslamî eserlere sokulan bilgiler arasında Yahudilere ait olanlar daha fazla ağırlık teşkil ettiğinden bu bilgilere israiliyyat denmiştir. Bununla birlikte İslam düşmanlarının aslı astarı olmayan şeyleri İslamı karalamak maksadıyla tefsir ve hadis kitaplarının içine sokmaları da israiliyyat kapsamına girmektedir. Bunlar, İslam düşmanlarının kötü niyetli olarak Müslümanların inançlarını bozmak gayesiyle uydurduğu haberlerdir. Garanik masalı¹⁰, Zeynep binti Cahş kıssası¹ ve peygamberimizin

1 Maide,5/49.

2 Al-i İmran,3/1-4.

3 Bakara,2/53

4 Bakara, 2/75

5 Bakara, 2/79

6 Nisa, 4/46

7 Ebu Şuhbe, el-İsrailiyyât ve'l-Mevzuât fi Kütübi't-Tefsîr, s.13.

8 Ebu Şuhbe, a.g.e.,s.13.(Talmut ile ilgili geniş bilgi için bkz:The Enclylopedia of Religion, New York, 1987, XIV, 256-259.)

9 Ebu Şuhbe, el-İsrailiyyât ve'l-Mevzuât fi Kütübi't-Tefsîr, s.14.

10 Garanik olayı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in Necm Suresi 19-20. ayetlerini okuduktan sonra şeytanın peygamberimizin lisanına, "Tilke garaniku'l-ulâ ve inne şefâ'atehünne leterecca" cümlesini ilka ettiği iddiasıdır. Kur'an-ı Kerim'in putları övmesi mümkün olmadığından bu sözün uydurma olduğu açıktır. Bu yalan haberin Emevî Döneminde zındıklar tarafından

onunla evlenmesi ile ilgili aslı olmayan konular bu uydurma haberlerin birkaç örneğini teşkil etmektedir².

Bir çok dinden tefsir ve hadis kitaplarına dahil olan bilgilere israiliyyat denmesi, rivayet edilen bilgilerin çoğunun asıl olarak Yahudi kaynaklarına dayanmasından dolayı olduğu gibi, Yahudilerin de Müslümanlarla daha çok münasebet kurmasından ve Yahudi kültürün diğer kültürlerden daha geniş ve baskın olmasındandır³.

B. Kıssalar Bağlamında, Kur'an, Tevrat ve İncil Arasındaki Temel Farklılıklar ve Benzerlikler

Kur'an-ı Kerim ile tahrif edilmemiş haliyle İncil ve Tevrat arasında özellikle inançla ilgili bölümlerinde pek fazla bir farklılık yoktur⁴. Ahkâmda ise bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bugün İncil ve Tevrat'ın orijinal metinlerine sahip değiliz. Bugün elimizde olan bu Kitaplarda, konumuz açısından en büyük farklılık ise peygamber kıssalarında bulunmaktadır. Kur'an-ı Kerim, kıssaları anlatırken ince ayrıntılara girmez, o olayların tarihini, meydana geldiği ülke ya da şehirlerin ve olay kahramanlarının isimlerini çoğu zaman zikretmez. Çünkü Kur'an'ın bu kıssaları anlatmaktaki amacı, tarihsel bilgiler vermek değil, öğüt vermektir. Tevrat ve İncilde ise bu konuda ayrıntıya girildiği görülmektedir. Örneğin Tevrat ve Kur'an-ı Kerim'de zikredilen Hz.Adem kıssasına bir bakalım:

Bu kısma Kur'an'da en uzun şekilde Bakara suresinde anlatılmaktadır. Ayrıca Araf suresinde de yer almaktadır. Bu iki sureye baktığımızda cennetin yerinden, Âdem ve zevcesinin yemesi yasaklanan ağacın nevinden, onları kandıran şeytanın hangi hayvan suretinde olduğundan, indikleri toprak parçasından bahsedilmediği görülmektedir⁵. Fakat Tevrat'ta ise, Cennetin Aden'de olduğu, yasaklanan ağacın hayat ağacı, bunun da hayrı ve şerri bilme ağacı olduğu, Havva ile konuşup onu aldatan hayvanın yılan olduğu, Allah'ın yılanı karnı üzerine süründürerek ve toprak yedirerek ondan intikam aldığı, Havva'dan ve

uydurulduğu bildirilmektedir.(ez-Zehebî, el-İsrailiyyat fi't-Tefsir ve'l-Hadis, s.14.)

1 Zeynep Binti Cahş, Hz. Peygamberin azatlı kölesi Zeyd'in eşidir. Hz. Peygamberin Zeydin eşini görüp ona aşık olduğu, bu sebeple Zeyd'in Zeyneb'i boşadığı ve peygamberimizin sa.v. onunla evlendiği gibi hiçbir sahih kaynakta delili bulunamayan bir iftira yine din düşmanları tarafından tefsir kitaplarına sokulmuştur. (ez-Zehebî, el-İsrailiyyat fi't-Tefsir ve'l-Hadis,s.14-15; Yazır, Muhammed Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul, 1979, VII, s.497-498)

2 ez-Zehebî, , el-İsrailiyyat fi't-Tefsir ve'l-Hadis, s.14.

3 Ez-Zehebî, el- İsrailiyyat, s.15.

4 <http://www.hristiyan.net>

5 Bakara, 2/30-38;Araf,7/19-25.

ondan gelen nesilden ise hamile kalıp zorla çocuk doğurmaları suretiyle intikam aldığı, Hz. Âdem'in de yiyecekleri zorla elde ederek cezalandırıldığı anlatılmaktadır.¹

Yine aynı şekilde İncil'de ayrıntıları verilen bazı kıssaların Kur'an-ı Kerim'de mücmel olarak zikredildiği görülmektedir. İsa ve Meryem kıssası, Hz. İsa'nın mucizesi bunlardan bazılarıdır. Kur'an ibret ve öğüt makamında bu konulardan kısa olarak bahsetmektedir. Hz. İsa'nın nesebinin tafsilatını, doğumunun keyfiyetini, dünyaya geldiği yeri, Meryem'e zina isnadında bulunan şahsı, ona semadan inen yemeğin çeşidini Kur'an'da bulmak mümkün değildir. İncil'de ise bütün bunların teferruatını görmekteyiz².

C. İsrailiyyatın Tefsire Girişi

1. Sahabe Dönemi

İsrailiyyatın tefsire girişinin ucu sahabe dönemine dayanmaktadır. Sahabeler için ehl-i kitaptan olup da islama girenler tefsirin kaynaklarından sayılmaktaydı. Kur'an-ı Kerim'de bir kıssa geçtiğinde sahabe bunun tafsilatını öğrenme meylinde oluyordu. Bu bilgileri almak için de ehl-i kitaptan olup da Müslüman olanlara müracaat ediyorlardı. Ancak şu kadar var ki sahabiler, ehl-i kitaptan olanlara her şeyi sormuyor, onların naklettikleri her şeyi de kabul etmiyor, onların sözlerinin doğru veya yanlış olduğunu söylemekten çekiniyorlardı. Bu davranışlarında Hz. Peygamberin, “Ehl-i Kitaptan olanları ne ret ne de tasdik etmeyin. Allah'a ve bize indirdiklerine inandık deyin”³ hadis-i şerifinin rolü vardır. Sahabe, ehl-i kitaba ahkâm ve akide ile ilgili olarak hiçbir hususu sormadığı gibi Ashab-ı Kehf'in köpeklerinin rengi, Nuh'un gemisinin ölçüsü ve yapıldığı ağacın cinsi, Hızır'ın öldürdüğü çocuğun ismi gibi boş şeyleri de gündeme getirmiyorlardı. Çünkü bu gibi sorular, onlar için boşa vakit geçirmek demektir⁴. Nitekim Ebu Hureyre gibi bazı sahabiler ile Ka'bu'l-Ahbar ve Abdullah b. Selam gibi ehl-i kitap ulemasından olup da islâmı seçenler arasındaki cuma günündeki saat-i icabe'nin ne zaman olduğu hususunda çıkan tartışmalar, sahabenin onların her söylediğini kabul etmediklerini göstermektedir⁵.

Tefsire giren ve içinde batıl ve yalanlar olan israiliyyatı Ebu Hureyre, Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Amr. B. As ve Abdullah b. Selam gibi ilim ve

1 Tekvin, 2-3

2 Matta, 1-5, 8-10.

3 Canan, İbrahim, Kütübü Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi, Ankara, t.y. V, 367.

4 Ez-Zehabi, et-Tefsir ve'l-Müfessirun, y.y. 1976, I,169-170.

5 Ez-Zehabi, a.g.e, I, 170-171.

faziletleriyle meşhur olan sahabenin rivayet ettiğini söylemek mümkün değildir. Bu konuda Goldizher'in ithamlarının hiçbir temeli yoktur. Çünkü sahabeler, ehl-i Kitaptan Müslüman olanlara inançla ilgili değil, kıssalarla ilgili tafsilat soruyorlardı. Ve onların söylediklerinin de tamamını kabul etmiyorlardı. Bilhassa dine ve akla uyanları kabul, diğerlerini reddediyorlardı. Kur'an'ın sustuğu, Hz. Peygamberin de bir şey söylemediği hususlarda susuyorlardı¹². Hz. Peygamberin "Allahım onu dinde fakih kıl" diye dua ettiği bir Abdullah b. Abbas'ın Kur'an'a aykırı, islama aykırı rivayetlerde bulunması akla aykırıdır³. Aynı şekilde Ebu Hureyre Hz. Muhammed'in "kim benim yanımda elbesini serip de kalırsa, benden işittiğini unutmayacak" sözünü duyduğunda, onun yanında kalmaya karar vermiş ve ondan sonra da hiçbir şeyi unutmamış bir sahabidir. Üstelik kendisinden İbn-i Abbas, Cabir b. Abdillan, Enes b. Malik gibi sahabelerin rivayetle bulunduğu bilinmektedir. Böyle bir sahabenin de İslama ters düşen israiliyyatı rivayet ettiği ile ilgili iddiaları kabul etmek mümkün değildir⁴. Eğer Ebu Hureyre'nin rivayet ettiği israilî bilgiler varsa, bunların da daha sonra ona isnad edilerek yudurulmuş olması muhtemeldir.

2. Tabiîn ve Etbauttabiîn Dönemi

Tabiîn ve etbauttabiîn döneminde israiliyyat ile ilgili rivayetler çoğalmıştır. Bunun en önemli sebebi de birçok ehl-i kitabın İslam dinine girmiş olmasıdır. Bu kimseler, Kur'an'da zikredilen Yahudi ve Nasranilerle ilgili nasların ayrıtısıyla ilgili bilgileri kendi kutsal kitaplarından öğrenmişlerdir. Bu dönemde ortaya çıkan bazı müfessirler de yazdıkları tefsirlerde ihtiyaç duydukları açıklamaları, Hıristiyan ve Yahudilerin sahip oldukları bilgilerle doldurmaya çalışmışlardır.

Tabiîn döneminde israiliyatla ilgili nakillerde bulunulan meşhur raviler Ka'bu'l-Ahbar ve Vehb. b. Münebbih'tir. Ka'bu'l-Ahbar, Yahudi âlimlerinden birisi iken Müslüman olmuştur. Peygamberimiz döneminde, Hz. Ebu Bekir veya Hz. Ömer döneminde Müslüman olduğuna dair farklı rivayetler vardır. Ancak sahabeden olmadığı görüşü ağırlık kazanmaktadır. Bu nedenle Hz. Peygambere yetişmediğinden dolayı ondan mürsel olarak rivayette bulunmuş, Hz. Ömer, Suheyb, Aişe gibi sahabe ileri gelenlerinden hadis nakletmiş, kendisinden de Ebu Hureyre, İbn-i Abbas, diğer bazı sahabeler ve bazı tabiîn rivayette bulunmuştur. Cerh ve Ta'dil uleması onu sika bir râvî olarak vasıflandırır. Bu sebeple israiliyatla ilgili rivayetlerde bulunması, onun hadis

1 Ez-Zehabi, a.g.e, I, 59-64;

2 Ez-Zehabi, a.g.e, I, 175-176.

3 İbn-i Mace, Sünen, İstanbul, 1981, Fezailü's-Sahabe, 138.

4 İbnü'l-Esir, Üsdü'l-Gabe Fi Marifeti's-Sahabe, Beyrut, t.y, V, 316-317.

uydurduğu anlamına gelmez. Hatanın kendisinden çok, ondan nakillerde bulunan insanlarda olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü Ka'b kendisine sorulan sorulara israilî bilgileriyle cevap veriyordu. Bu bilgiler önce rivayet edilmiş, ravileriyle birlikte ilk yazılan tefsir kitaplarına girmiş, daha sonraki tefsir kitaplarında ise raviler de ortadan kaldırılarak bunlar tefsir kitaplarında yer almıştır. Zamanla tefsir kitaplarında bulunan her şey, Kur'andanmış gibi kabul gördüğünden, burada hatanın bu rivayetleri tefsir kitaplarına koyarak nesiller boyunca insanların nazarlarını bu bilgilere çekenlerde olduğunu söyleyebiliriz. Sahabiler, bu zatın her söylediğini kabul etmemişler, zaman zaman onu ikaz etmişlerdir. Örneğin, Ka'bın,, cum'a günündeki saat-i icabenin senede bir defa olduğunu söylemesi gibi yanlış tevilleri olmuşsa da, sahabeden Ebu Hureyre gibi zatlar onun yanlışını düzeltmiştir¹.

Vehb b. Münebbih de tabiinin seçkinleri arasında sayılmaktadır. Hz. Osman'ın hilafetinin sonlarında dünyaya gelmiş, Ebu Hureyre, Ebu Said el-Hudrî, Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Ömer gibi sahabeden hadis rivayet etmiştir. Buhari, Ebu Davud, Tirmizî, Neseî, onun hadislerini tahric etmiştir. Ekseriyet onun sika olduğu görüşündedir. Ehl-i Kitabın kitaplarından pek çok nakillerde bulunmuştur. Tefsir kitaplarında israiliyyat olan bilgilerin bir kısmı ondan rivayet edilmiştir. Fakat onun hadis uydurduğunu kabul etmek mümkün değildir. Ancak israiliyyatın Müslümanlara nakledilmesinde aracı olduğu da bilinmektedir².

Etbaüttabiîn dönemi ise, israiliyyatın ölçsüz ve ifrat bir şekilde rivayet edildiği bir dönemdir. Bu dönemin konu ile ilgili meşhur ravilerinin sadece isimlerini zikretmekle yetineceğiz. Bunlar, Muhammed b. Sa'ib el-Kelbî (ö.h.146), Abdülmelik b. Abdulaziz b. Cüreyc(ö.h. 150), İbn-i İshak (ö.h.151), Mukatil b. Süleyman, Muhammed b. Mervan es-Süddî gibi zatlardır³.

D. Rivayet ve Tedvin Dönemlerinde İsrailiyyat

Hız. Peygamber, zaman zaman sahabeyle oturur, onlarla din ve dünya işlerini ilgilendiren hususlarda sohbet ederdi. Onun sohbetlerinin bir kısmı da Kur'an ayetlerinin anlaşılmayan yönleriyle ilgili oluyordu. Sahabe bu Peygamber sözlerine itina gösterip ezberliyor, öğrendiklerini de diğer sahabelere ulaştırıyordu. Sahabe döneminden sonra tabiîn de onlardan öğrendikleri hadisleri birbirlerine naklediyordu. Sahabe döneminde, rivayetlerin sağlamlığı

1 Ebu Şuhbe, el-İsrailiyyat, s.103-105; El-İsfahanî, Ebu Nuaym Ahmed b. Abdillah, Hilyetü'l-Evliya, Beyrut, 1988, V, 36 vd; Ez-Zehabî, El-İsrailiyyat,s.76-85.; Ka'bu'l-Ahbar ile ilgili olumsuz görüşler için bkz: Aydemir, Abdullah, Tefsirde İsrailiyyat, Ankara, 1979, s.94-98.

2 Ebu Şuhbe, el-İsrailiyyat, s.105; el-İsfahanî, Hilyetü'l-Evliya, IV, 24 vd.

3 ez-Zehabî, el-İsrailiyyat,s.87 vd; Aydemir, Abdullah, Tefsirde İsrailiyyat, s.68.

konusunda şüphe yoktur. Fakat tabiîn döneminde hadis uydurulduğu kabul edilmektedir. Bu dönemde ravilerin isnatta bulunduğu kişiye yakın olması, adalet vasfını taşıması, kuvvetli bir hafızaya sahip olması gibi özellikler aranmaya başlandı. Bunlardan sonra ise, insanlar atlanarak rivayet kolaylaştırıldı. İsnatların ortadan kaldırılması tefsir ve hadis açısından büyük bir felaketin habercisiydi. Çünkü artık insanların doğru ile yanlış birbirinden ayırması mümkün değildi.

Hicrî birinci asrın sonuyla ikinci asrın başlarında Ömer b. Abdulaziz devrinde tedvin dönemi başladı. Bu devirde tefsir ve hadis birlikte tedvin ediliyor, hadis kitaplarının içinde tefsir bölümleri yer alıyordu. Bu dönem uleması, sahih hadisleri toplayıp tedvin etmek için çok ciddi çalışmıştır. Tedvin döneminde tefsir müstakil bir ilim değildi. Daha sonra bir adım atılarak tefsir hadisten ayrıldı ve her ikisi de müstakil birer ilim haline geldiler. Bu dönemin başlarında ravilerle birlikte isnatları da zikrediliyordu. Daha sonra ise yalnızca raviler zikredilmeye başlandı.

Bu tutum, tefsir için büyük bir felaketti. Çünkü isnatların kaldırılmasından sonra o kitapları okuyan kimseler, nakledilen her şeyin doğru olduğu zannına kapıldılar. Bu kitaplardan, yalan ve batıl olan bilgiler dahi doğruluğuna inanılarak nakledilmeye başlandı. İşte israiliyyatın tefsire girmesi bu iki dönemde olmuştur. Rivayet döneminde israiliyyat, tefsir ve hadise aynı zamanda sızmıştır. Çünkü bu dönemde tefsir ve hadis birbirinden ayrılmamıştı. Bu dönemin sahabilere ait dönemde rivayetlere israiliyyat karışmamış, ancak tabiîn ve ondan sonraki kısmında karışmıştır. Tedvin döneminde ise, isnatların ortadan kaldırılmasından dolayı tefsire israiliyyat girmiştir¹.

Arapların semavi kitapları olmadığını söyleyen İbn-i Haldun, onların göçebe bir hayat yaşadıklarını, okuma yazma bilmediklerini, varlıkların sebepleri, hilkatin başlangıcı ve vücudun sırları gibi herkesin bilmek istediği şeyleri öğrenmek istedikleri zaman, kitap ehli olan Hıristiyan ve Yahudilere başvurduklarını bildirerek, israiliyyatın tefsire girişiyle ilgili şöyle demektedir: “O çağda Araplar arasında yaşayan Tevrat ehli, Araplar gibi göçebe bir hayat yaşıyordu. Tevrat ehlinden olan avam ne biliyorlarsa, Arapların başvurdukları kimseler dahi ancak o kadar bilgi sahibi idiler. Tevrat ehlinin çoğu Yahudi dinini kabul etmiş olan Himyer Arapları idi. Bunlar islamiyeti kabul ettikten sonra da İslam şeriatı hükümleriyle hiçbir alakası olmayan eski bildiklerini muhafaza ettiler. Bunun bir sonucu olarak şer’î hükümlerle bir ilgisi olmayan bu gibi madde ve haberlerle tefsir kitapları dolduruldu. Bu haberler, herhangi bir vasıta veya herhangi bir doğru yol ile peygamberden nakledilmeden yalnız bu Tevrat mensuplarından nakledilmiştir. Yahudi dininden olanlardan nakledilen

1 ez-Zehabî, el-İsrailiyyat, s.19-26.

bu haber ve rivayetler, şer'î hükümlerle ilgisi olmayan, doğru olduğu takdirde onlarla amel etmek vacip ve doğru olmadığı takdirde reddedilmesi gereken şer'î hüküm ve maddelerden olmadığı için, incelemeye tabi tutulmadı. Tefsir yazarlar dahi bu haberlerin ancak Yahudilerden nakledilmiş olduğuna dikkat etmeden bu haber ve rivayetleri tefsir kitaplarında topladılar. Bu haberleri nakledenler aslen göçebelerden olup inceleme ve araştırmayla uğraşmayan kimselerden oldukları için, naklettiklerinin doğru olup olmadığını bilmeyen adamlardı.. Fakat islamiyeti kabul ettikten sonra bunlar dinî bakımdan müslümanlar arasında büyük derece ve mevki sahibi olmakla şan ve şöhet kazandıkları için, bunlar tarafından nakledilen haber ve rivayetler olduğu gibi kabul edilmişti¹.

E. İsrailiyyatın Kısımları

İsrailiyyat, *makbul*, *makbul olmayan*, *ne makbul ne de makbul olmayan* israiliyyat olmak üzere üç kısma ayrılmaktadır. Makbul olan israiliyyat, K. Kerim'de zikredilen Hz. Musa ile seyahat eden arkadaşının isminin Hızır olduğunu açıklaması gibi hususları içine almaktadır. Makbul olmayan israiliyyat ise, Kur'an ve hadislerin bildirdikleri ile tenakuz teşkil eden bilgileri içermektedir. Ne makbul, ne de makbul olmayan israiliyyat da, ne inanılan, ne de inanılmayan israiliyyatı ihtiva etmektedir. Hz. Peygamberin s.a.v. bu konu ile alakalı olarak, "ehl-i kitabı ne tasdik edin, ne de yalanlayın. Allah'a ve bize indirilene inandık deyin" buyurmaktadır². Bu son kısmının içine giren hususlarla ilgili israiliyyatan olan nakillerde ihtilaf bulunduğu görülmektedir. Zaten bunlar, din ile ilgisi bulunmayan faydasız şeylerdir. Bu sebeple tefsir kitaplarında da birbirine zıt fikirler yer almaktadır. Hz. Musa'nın asasının hangi ağaçtan olduğu, Allah'ın Hz. İbrahim için diriltiği kuşların isimleri, Hz. Musa'nın Cenab-ı Hak ile konuştuğu ağacın nevi gibi Kur'an'ın müphem bıraktığı, tayininde mükellef için din ve dünya bakımından bir faydası bulunmayan hususlar, ihtilafli görüşlerin olduğu konulardır. İslamın tayin etmeyip de yalanlamadığı konularda , sahih bir tarikde, daha önce ehl-i kitaptan olmayan sahabelerden birinden rivayet varsa, bu kabul edilir, reddedilmez.. Sahabenin Hz. Peygamberden işitme ihtimali, bir ehl-i kitaptan işitme ihtimalinden daha yüksektir. Çünkü sahabenin ehl-i kitaptan aldığı bilgiler, tabiînin aldığı bilgilerden çok değerlidir. Eğer böyle bir rivayet doğrudan tabiînden geliyorsa doğruluğuna ya da yanlışlığına hükmedilemez. Çünkü tabiînin ehl-i kitaptan işitme ihtimali çok yüksektir.

1 İbn-i Haldun, Mukaddeme(trc. Zakir Kadri Ugan), İstanbul, 1989, II, 466-468.

2 ez- Zehebî, et- Tefsir ve'l-Müfessirun, I.s.179. ;İbn-i Kesir, Ebi'l-Fida İsmail, Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azim, Beyrut, 1988, I.5.;el Müşeynî, Mustafa İbrahim, Medrese't-Tefsir fi'l-Endülüüs, s.534-536.;el Ak, Halid Abdurrahman, Usulü't-Tefsir ve Kavâiduh, s.261-262.

Ancak tabiîn rivayeti sağlam bir senetle Hz. Peygambere isnat ediyorsa o da makbul bir rivayettir¹.

F. Bazı Tefsir Kitaplarında İsrailiyat

1. Taberî Tefsirinde İsrailiyat

Ebu Cafer Muhammed b. Cerir b.Yezid b. Kesîr b.Galib et-Taberî, Hicrî 224'te Taberistan'tın Amul şehrinde dünyaya gelmiş, Hicrî 310'da Bağdat'ta vefat etmiştir. Taberî'nin tefsir, hadis, fıkıh ve tarih gibi birçok ilimde otorite olduğu bildirilmektedir. Bu konuda telif ettiği eserler onun ilminin genişliğini göstermektedir. Telif etmiş olduğu "Camîu'l-Beyan an-Te'vil-i Ayî'l-Kur'an" isimli tefsir kitabının benzersiz bir eser olduğu kabul edilmektedir². O, bu tefsirinde ananevî tefsirin zengin malzemesini bir araya getirmiştir³.

Taberî, tefsirine sahih ve sahih olmayan israiliyat almış, Ka'bu'l-Ahbar'a, Vehb. b.Münebbih, İbn. Cüreyc ve es-Süddî'ye dayanak birçok israilî kıssa ve haberi nakletmiştir⁴. Örneğin İstra Suresi yedinci ayeti tefsir ederken, Muhammed b. İshak ve Vehb b. Münebbih'ten rivayetle, Hz. Yahya peygamberin öldürülmesiyle ve İramya peygamberle ilgili ayrıntılı haberler nakletmektedir⁵.Kehf suresi 94. ayeti tefsir ederken yine Muhammed b. İshak ve Vehb b. Münebbih'e dayanarak Zülkarneyn'in Mısırlı, isminin de Mirza veya İskender olduğunu iddia etmektedir. Aynı zamanda Zülkarneyn gönderildiği kavimlerin isimleri, Allah ile Zülkarneyn arasında geçen konuşmaları nakletmektedir⁶.Meryem suresi 23. ayeti tefsir ederken, Vehb. b. Münebbih'e dayanarak Hz. Meryem'in, hamileliğine inanmayan Yusuf isimli kişiyle yaptıkları tartışma ayrıntılı olarak anlatılmaktadır⁷. Bakara suresi 51. ayeti tefsir ederken de, Muhammed b. İshak'tan rivayetle Samiri'nin Bâcermalı olduğunu bildirmektedir⁸. Onun tefsirinde bunlar gibi çok ayrıntılı bir şekilde rivayet edilen israilî bilgilere rastlanmaktadır. Bu sebeble Zehebî, onun bu tefsirinin iyi

1 ez-Zehebî, et- Tefsîr ve'l-Müfessirun, I.s.179-180.

2 el-Hamevî, Ebu Abdillâh Yakut b. Abdillâh er-Rumî, Mu'cemu'l-Udebâ, y.y. 1980, XVIII, 40 vd.

3 İbn. Hallikan, Ahmed . Muhammed Ebu Bekr, Vefayâtü'l-Ayan, Beyrut, t.y. IV, 191; İşıltan, Fikret, "Taberî" İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1979, XI, 595.

4Bkz. ez-Zehebî, el-İsrailiyat, s.98.

5 Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir, Camîu'l-Beyan an-Te'vili Ayî'l-Kur'an, Daru'l-Fıkr, Beyrut, 1995, IX, 42-57.

6 Taberî, a.g.e. IX, 23-27.

7 Taberî, a.g.e. IX, 81-82.

8 Taberî, a.g.e. I, 403.

bir tetkikten geçirilmesini istemektedir¹. Zehebî ayrıca, İsrailiyyat isimli eserinde onun tefsirini kısmen tetkik etmiş ve on sayfalık bir bölümde onda geçen israiliyyat ile ilgili haberleri senetleriyle birlikte gözler önüne sermiştir². Ebu Şuhbe ise aynı eserin tetkine kitabında sadece yarım sayfa ayırmıştır³.

3. İbn-i Kesir'in Tefsirinde İsrailiyyat

Hafız İbn-i Kesir'in asıl ismi, İmadüddin Ebu'l-Fida İsmail b. Ömer b. Kesir'dir. Hicrî 700'de Busra şehrinde dünyaya gelmiş, 774'te vefat etmiştir⁴. Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azîm isimli eseri, en meşhur me'sur tefsirlerden sayılmaktadır. Onun tefsirinin mukaddimesinde "İbn-i Kesir ve İsrailiyyat" başlığı altında yapılan değerlendirmede müellifin israiliyyat ile ilgili nakillerine dikkat çekilmektedir⁵. İbn-i Kesir, Bakara suresi 102. ayette yer alan Harut ile Marut'u tefsir ederken onların ne olduğu ve niçin Babil'i indirdiklerine dair birçok kıssa zikretmektedir. Bu kıssaların birinin sonunda haberin peygamberimize değil, Kabu'l-Ahbar'a dayandığını, onun da bu bilgileri beni İsrailin kitaplarından aldığını ifade etmektedir. Bu konuda Harut ile Marut isminde iki meleğin Zühre isimli bir kadın tarafından kandırıldığını anlatan hadislerin de asılsız olduğuna dikkat çekmektedir⁶. İbn-i Abbas'tan rivayetle Harut ile Marut'un kendilerine sihir öğretilen iki adam olduğunu da nakleden İbn-i Kesir, bunun da İbn-i Abbas'ın kendi ifadesi olduğunu beyan etmektedir⁷.

İbn-i Kesir, Bakara suresi, 67. ayeti izah ederken İsrailoğullarına kesilmesi emredilen inekle ilgili tafsilatlı bilgi vermekte ve sonunda bu hikâyelerin benî İsrailin kitaplarından alındığının açık olduğunu bildirmektedir. İbn-i Kesir'e göre ancak bizim yanımızda doğru kabul edilen bilgilere uyan İsrailî haberler makbul olabilir. Onun dışındakileri nakletmek caiz olsa bile doğruluklarını ve yanlışlıklarını tasdik etmek caiz değildir⁸.

Zehebî, İbn-i Kesir'in tefsirinin birçok yerinde israiliyyata dikkat çektiğini, ancak bazı yerlerde ise ikazda bulunmadığını bildirmektedir. Ona göre, Taha Suresi 20. ayette, Hz. Musa'nın asasını atıp yılan haline gelmesini anlatan kısım tefsir edilerek iki İsrailî hikâye nakledilmektedir. Ancak bunların israiliyyattan

1 Ez-Zehebî, et-Tefsir ve'l-Müfessirun, I, 215.

2 Ez-Zehebî, İsrailiyyat, s. 98-108.

3 Ebu Şuhbe, el-İsrailiyyat, s.123.

4 Ebu'l-Fida, İsmail b. Kesir, Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azîm, Beyrut, 1988, I, Mukaddime, s.13 vd.

5 İbn. Kesir, I, s.23 vd.

6 İbn-i Kesir, a.g.e. I, 173-174.

7 İbn-i Kesir, a.g.e. I, 173

8 İbn-i Kesir, a.g.e. I, 137-140.

olduğuna dikkat çekilmemiştir. Bununla beraber Zehebî, İbn-i Kesîr'in, israiliyyata karşı tavır takınan müfessirlerin en iyisi olduğunu bildirmektedir¹

4. Diğer Bazı Tefsirlerde İsrailiyyat

Zemahşerî'nin Keşşaf isimli tefsiri Mu'tezilî bir tefsir olmakla birlikte, Ebu Şuhbe'nin bildirdiğine göre ekseriyet itibariyle İsrailiyyattan salimdir. Zemahşerî, İsrailiyyatı zikretse de, Davut A.S.'ın kıssasında yaptığı gibi, onu nefyetmek için zikretmektedir. Ancak surelerin faziletleriyle ilgili mevzu hadisleri naklettiği de bilinmektedir². Bu ifadeler, Keşşafta bazı israilî haberlerin var olduğunu göstermektedir. Örneğin, Hz. Âdem ve Havayı kandıran şeytanın yılanın ağzında cennete girdiğine dair ravisi zikredilmeyen bir haber nakledilmektedir³. Bu ehl-i kitaptan alınma bir bilgidir. Yine Bakara suresi 60. ayeti tefsirinde, Hz. Musa'nın asasıyla vurduğu taşın ravi zikredilmeden ince ayrıntısına kadar tasvir edildiği görülmektedir⁴. Yine Şuara suresi 52. ayeti tefsir ederken, İbn-i Abbas'a dayanarak Firavun'un askerlerinin sayısından bahsetmektedir⁵. Zemahşerî bunun israiliyyat olduğuna dikkat çekmezken, İbn-i Kesîr, Şuara suresi 60'uncu ayeti tefsir ederken askerlerin sayısından bahsetmekte ve bunların israiliyyatın mübalağalarından olduğuna dikkat çekmektedir⁶. Zemahşerî'nin Furkan suresi 38'inci ayette zikredilen Ashab-ı Ress ile ilgili yine israilî rivayetlerden bahsettiği görülmektedir. Bu rivayetleri naklederken sadece "qîle", "denildi" ifadesini kullanmıştır. Yani rivayetin kimlerden geldiği hakkında hiçbir bilgi yoktur⁷. Bütün bunlar, Zemahşerî'nin tefsirinde yer yer israilî rivayetlere, ravilerini zikretmeden yer verdiğini göstermektedir.

Razî'nin Mefatihü'l-Gayb isimli tefsirinde İsrailiyyat, rivayetlerin batıl olduğunun bildirilmesi maksadıyla zikredilmektedir⁸. Örneğin, Bakara suresi 60'uncu ayette Hz. Musa'nın asasının hangi ağaçtan olduğundan ve boyundan bahsetmektedir. Ancak hakkında kesin nas olmayan bu gibi tartışmalarda susmanın daha doğru olacağını, en doğrusunun bu rivayetleri terk etmek olduğunu bildirmektedir. Böylece Razi, İsrailî rivayetlere yer vermekle birlikte

1 Ez-Zehebî, el-İsrailiyyat, s.115.

2 Ebu Şuhbe, el-İsrailiyyat, s.131.

3 Zemahşerî, Ebu'l-Kasım Mahmud b. Ömer, el-Keşşaf, Darü İhyai't-Türasi'l-Arabi, Beyrut, 1997, I, 157.

4 Zemahşerî, el-Keşşaf, I, 172.

5 Zemahşerî, a.g.e. III, 320.

6 İbn-i Kesîr, Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim, III, 416.

7 Zemahşerî, Keşşaf, III, 285.

8 Ebu Şuhbe, el-İsrailiyyat, s. 134.

bunlar hakkında okuyucuyu da uyarmaktadır¹.

Alusi'nin Ruhü'l-Maânî isimli tefsirinde de israiliyat zikredilmekte, ancak en şiddetli bir şekilde tenkide tabii tutulmaktadır. Örneğin Bakara suresi 102. ayetin tefsirinde Harut ile Marut hakkında Kuran'da ve Peygamberimiz (s.a.v.)'in hadislerinde zikredilmeyen kıssayı nakleder. Buna göre Harut ile Marut iki melektir. İnsanların dünyaya yaptıkları isyanlara hayret eden bu iki melek bir gün Cenab-ı Hakka, "Biz o insanların yerinde olsaydık, sana isyankâr olmazdık." derler. Bunun üzerine Cenab-ı Hak Meleklerle aralarından ikisini seçmelerini ister. Onlar da Harut ile Marutu seçerler. Allah o iki meleği insan şeklinde dünyaya gönderir. Bunlar insanlar arasındaki hüküm vermeye başlarlar. Bir gün yanlarına Zühre isminde güzel bir kadın gelir. Harut ile Marut kadını arzularlar. Kadın, puta tapmadıkça, içki içmedikçe, adam öldürmedikçe bu isteklerini yerine getiremeyeceğini söyler. Bunlar da kadının isteklerini yerine getirirler. Kadın bunun üzerine o iki melekten göğe nasıl çıktıklarını öğrenir. Ve hemen göğe çıkar. Orada Allah onu yıldızla dönüştürür. Melekler tekrar göğe çıkmak isterler, ama çıkamazlar. Dünya ve ahiret azabından birisini seçmeleri noktasında serbest bırakılırlar. Onlar da dünya azabını tercih eder. Onlar hâlâ azap çekiyorlar. Alusi bu kıssayı anlattıktan sonra Kadı İyaz'a ve Ebu Hayyan'a dayanarak bu kıssanın peygamberimizin hadislerinde yer olmadığını ve sahih olmadığını, Razi'yi dayanarak bu rivayetlerin fasit ve gayr-i makbul olduğunu nakleder. Alusi, bu konuda Şihabü'l-İrakî'nin Harut ile Marut isimli iki meleğin bir kadınla zina yaptıktan sonra hâlâ azap çektiğini söyleyen bir kimsenin kâfir olduğuna dair görüşlerini de tefsirinde zikreder. Çünkü melekler masumdurlar. Zühre yıldız ise, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı zaman yaratılmış bir yıldızdır². Bu örnek üzerindeki yorumları Alusi'nin israiliyata yaklaşımını çok açık bir şekilde göstermektedir.

F. İsrailiyatın Müslümanların Akideleri Üzerine Bazı Zararlı Etkileri

İsrailiyat haberlerinin ilk tefsir kitaplarına ravileri zikredilerek bile girmiş olmasının çok olumsuz etkileri olmuştur.³ Zaten daha sonraki tefsir kitaplarında raviler atlanmış ve sadece İsrailî bilgiler aktarılmıştır. Bu rivayetlerin şu veya bu şekilde tefsire girmesinin Müslümanların inançları üzerinde, İslama bakışlarında, Kur'an'a yaklaşımlarında olumsuz etkileri olmuştur. Müslüman olmayanların eline de İslam kaynaklarının Yahudi ve Hıristiyan kaynaklardan beslendiğine dair belge vermeye sebep olmuştur. Nitekim, Johns Hopkins

1 Razi, Fahrüddin, Mefatihü'l-Gayb, <http://www.altafsir.com>.

2 Alusi, Şihabü'd-Din Mahmud Şükri, Ruhü'l-Maânî fi Tefsiri'l-Kur'âni'l-Azîm ve's-Sebî'l-Mesânî, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1978, I, Cüz' I, 340-341.

3 Es-Sabbâğ, Muhammed b. Lutfi, Buhus Fi Usulî't-Tefsîr, s.147.

Univirsitesinden Samuel Rosenblatt'ın yaptığı “**Rabbinic Legends in Hadith**” isimli çalışmada, Taberî, İbnü'l-Esîr, İbn. Sa'd, Buharî, Zemaşşerî ve Beydavî'de bulunan bazı hadislerin ve yorumların, Talmud, Mişna(Mischna) ve Bible'deki hikâyelere benzediği, bunların birbirinden alıntı yapmış olabileceği iddiâ edilmektedir¹. Bu iddiaların, Tefsir ve Hadis kitaplarında isnadları peygamberimize kadar ulaşmayan hadislerin varlığından kaynaklandığını düşünüyoruz..

Her şeyden önce İsrailî bilgilerde, Allah'ın insana benzetilip onun bir cisim sahibi olduğunun iddia edilmesi, peygamberlerin ismet sıfatlarının nefyedilmesi gibi israiliyat rivayetler müminlerin inançlarını sarsmıştır. Diğer taraftan İslam dininin bir hurafeler dini olduğu imajı oluşmuştur. Hz. Âdem'in başının bulutlara değmesi, cennetten yeryüzüne inince ağlamasından denizlerin meydana geldiğiyle ilgili İsrailiyat, bu hurafeler arasında sayılabilir. Bunun yanında İsrailî rivayetlerin isnat edildiği Ebu Hureyre, Abdullah b. Selam, Kabu'l-Ahbar, Vehb. b. Münebbih gibi sahabe ve tabiînden olan selefe karşı bir güvensizlik meydana getirilmeye çalışılmıştır. Son olarak da, insanları Kur'an'ın ayetlerini tefekkür-etmekten, ondan ibret-almaktan, hüküm ve hikmetlerini araştırmaktan uzaklaştırıp, değeri ve faydası olmayan küçük şeylerle, kıssaların ayrıntılarıyla meşgul olmasına sebep olmuştur. Ashab-ı Kehf'in köpeğinin ismi, Hz. Musa'nın esasının hangi ağaçtan olduğu, Hz. Nuh'un gemisinin eni-boyu, gemiye bindirdiği hayvanların isimleri gibi boş ve faydasız bilgiler, müminlerin anlamsız şeylerle meşgul olmasına sebep olmuştur².

Sonuç

Kur'an en son indirilen ilahî kitaptır. Bu ilahî Kitabın indirilme amacı, insanlara yaratılış gayelerini bildirmek, onları şirkten uzaklaştırıp tevhide çağırarak, hakkı, doğruyu gösterip teşvik etmek, batılı izhar edip ondan nehyetmek, böylece insanın dünyevî ve uhrevî mutluluğunu temin etmektir. Bu amaçlara ulaşmak için Kur'an'ın anlattığının ve peygamberimizin açıkladıklarının dışında peygamber kıssalarına dair haberlere, İsrailî bilgilere ihtiyaç yoktur. Çünkü bu tür bilgiler, nazarları Kur'an'ın özünden uzaklaştırmakta ve hikâyelerin ayrıntılarıyla meşgul etmektedir. Durum böyle olmasına rağmen, insanlarda Kur'an'da anlatılan kıssaların ayrıntısını öğrenme merakı, bu konularda israilî bilgilere sahip olan ehl-i Kitap ulemasından Vehb. b Münebbih, Ka'bu'l-Ahbar, Abdullah b. Selam gibi sahabe ve tabiine soru sorulmasına sebep olmuş, onlar da her hangi bir art niyet taşımaksızın sorulara

1 Rossenblatt, Samuel, “Rabbinic Legends İn Hadith”, The Moslem World, Nkew York, 1945, XXXV,237-252.

2 Ez-Zehebi, el-İsrailiyat, s.30-35.

cevap vermişlerdir. Daha sonra bu anlatılanlar, tefsir kitaplarına ravileriyle birlikte girmiştir. Bunların ravileriyle birlikte tefsir kitaplarına girmiş olması, zararsız gibi düşünülse bile, onları okuyan insanlar, bu tür rivayetleri önemsemeye, anlatılması daha kolay olduğu için vaazlarında, nasihatlarında bunlardan bahsetmeye başlamışlardır. Böylece Kur'an'ın insanı ikaz edici, sarsıcı ifadeleri fazla zikredilmediği için, bu hikâyelerin kendisi din olarak, hatta Kur'an olarak telâkki edilmeye başlanmıştır. Tefsirlerde tenkide tabi tutularak bile olsa, israiliyyatın nakledilmesi, insanların Kur'an tasavvurunu olumsuz yönde etkilemiş, Kur'an'ın üzerinde düşünülmesi gereken ayetlerine gerekli ilgi fazla gösterilmemiştir. Örneğin tefsir kitaplarımızda tefekkürle ilgili ayetlerin çoğunun fazla tefsir edilmediğini, bu konuda kafa yorulmadığını görüyoruz. Fakat kıssalara gelince, bütün israilî bilgiler adeta istif edilmiştir. Ayetlerden ibret almak yerine, ayrıntı üzerinde durulmuştur. Zaman içerisinde tefsir kitaplarında israiliyyat ile ilgili bilgileri nakleden ravilerin de hazfedilmesi, tefsirleri okuyan insanları neyin doğru, neyin yanlış olduğu konusunda bir ayırım yapma imkânından da mahrum ettiğinden onları, Kur'an'ın özünden uzaklaştırmıştır.

Tefsir çalışmaları yapılırken, tefsir kitaplarımızdaki bu israilî bilgiler dikkatle incelenmeli, Kur'an ayetlerine ve akla ters düşenler ile peygamberimizden rivayet edilmeyenler hadis usulü yöntemleriyle ayıklanmalı, o ayet hakkında başka hiçbir açıklama yoksa bile israiliyyata iltifat edilmemelidir. Günümüzde klasik tefsirleri tercüme furyası devam etmektedir. Kanaatimize göre, israilî bilgilerin dolu olduğu bir kısım tefsirleri tercüme etmek, Arapça bilmeyen insanların da bu israiliyyattan haberdar olmasına, kıssaların ayrıntılarına merak sarmasına ve Kur'an'ın özünden uzaklaşmasına sebep olabilir. Bu yüzden eski tefsirleri tercüme etmek yerine, yeni tefsir çalışmaları yapılmalı, klasik tefsirlerimizden istifade edilirken de, ciddi bir senet ve metin eleştirisi süzgecinden geçirilmeli, israiliyyatla ilgili bilgilere tenkit etmek maksadıyla bile olsa yer verilmemelidir. İnsanların Kur'an'ın bakış açılarını öğrenmesi, direkt Kur'an ile muhatap kılınması durumunda, Kur'an'ın ilk nazil olduğu zamandaki tesiri meydana getireceğini söyleyebiliriz. Bu söylediklerimiz, Kur'an, Tevrat ve İncil ile ilgili belli konularda mukayeseli çalışmaya engel değildir. Biz sadece Kur'an-ı Tefsir ederken, İsrailî bilgilere ihtiyaç olmadığı, bu bilgilerin insanları Kur'an'ın asıl amacından uzaklaştırdığı, faydasız olan ayrıntı ile meşgul ettiği kanaatini taşıyoruz.